

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2019, 3(4):1244-1259.

DOI: [10.26677/TR1010.2019.239](https://doi.org/10.26677/TR1010.2019.239)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası:

<https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Stajyerler; Seyahat İşletmesi Sahipleri ve Yöneticileri Bakış Açısıyla

Doç. Dr. Kamil YAĞCI, Pamukkale Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Denizli, e-posta: kyagci@pau.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8130-7060>

Dr. Mahmut EFENDİ, Bağımsız Araştırmacı, e-posta: efendimahmut926@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7388-5239>

Süreyya AKÇAY, Gazi Üniversitesi, Ankara, e-posta: akcaysureyya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5176-4444>

Öz

Turizm hareketleri on iki ay olmasının yanında bazı bölgelerde mevsimsel olarak da görülmektedir. Bunun ötesinde ülke içerisinde ve ülke dışında yaşanan kriz vb. nedenler ile turist sayılarında artış ve azalmalar görülmektedir. Bu nedenle bazı yıllar sektör içerisindeki personel sayısı azalırken bazı yıllarda artış göstermektedir. Bu araştırmanın amacı seyahat acentalarında stajyer olarak çalışan personelden beklentilerin ortaya konulması amacı ile ortaya çıkmıştır ve bu amaç doğrultusunda seyahat acentaları yöneticilerine dokuz adet soru sorulmuş ve staj yapanların staj süreçlerindeki çalışmalarının nasıl olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak nitel bir çalışma yöntemi belirlenmiş ve 8 seyahat acentası sahibi ve 4 seyahat acentası yönetici ile yarı yapılandırılmış görüşmeler ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma sonucunda anlaşılmaktadır ki stajyerlerde gelişime açık olmak, söz dinlemek, takım çalışmasına uyum ve güler yüzlü olmak gibi özellikler beklenirken, stajyer alınan kurumdan teorik bilgilerden öte uygulamalı eğitim verilmesi gibi beklentilerin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Stajyer, Seyahat İşletmeleri, Seyahat Yöneticileri.

Makale Gönderme Tarihi: 13.05.2019

Makale Kabul Tarihi: 02.10.2019

Önerilen Atıf:

Yağcı, K., Efendi, M. ve Akçay, S. (2019). Stajyerler; Seyahat İşletmesi Sahipleri ve Yöneticileri Bakış Açısıyla, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4): 1244-1259.

© 2019 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2019, 3(4): 1244-1259.

DOI: 10.26677/TR1010.2019.239

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Interns; From the Perspective of Travel Business Owners and Managers

Associate Prof. Dr. Kamil YAĞCI, Pamukkale University, Faculty of Tourism, Denizli, e-mail: kyagci@pau.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8130-7060>

Dr. Mahmut EFENDİ, e-mail: efendimahmut926@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7388-5239>

Süreyya AKÇAY, Gazi Üniversitesi, Ankara, e-mail: akcaysureyya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5176-4444>

Abstract

In addition to being twelve months, tourism movements are seasonal in some regions. Beyond that, the crisis experienced inside and outside the country and so on. reasons and increase in tourist numbers. Therefore, while the number of personnel within the sector decreases in some years, it increases in some years. The aim of this research was to reveal the expectations of the staff working as interns in travel agencies and nine questions were asked to the managers of travel agencies and it was tried to reveal how the interns were working in the internship process. A qualitative study method was determined in accordance with the aim of the study and the research was completed with semi-structured interviews with 8 travel agency owners and 4 travel agency managers. As a result of the research, it is understood that while trainees are expected to be open to development, listen to words, adapt to teamwork and be friendly, it is understood that the trainees have expectations such as giving practical training rather than theoretical knowledge.

Keywords: Intern, Travel Agencies, Travel Administrators.

Received: 13.05.2019

Accepted: 02.10.2019

Suggested Citation:

Yağcı, K., Efendi, M. and Akçay, S. (2019). Interns; From the Perspective of Travel Business Owners and Managers *Journal of Turkish Tourism Research*, 3(4): 1244-1259.

© 2019 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Günümüzde turizm, turizm varlığına sahip ülkeler için, gelir getiren, uluslararası ilişkilerde düzenleyici etkiye sahip, milli gelire katkıda bulunan, istihdamı geliştirici, tarihi ve doğal varlıkların da korunmasına katkıda bulunan önemli bir sektör olarak işlevini sürdürmektedir (Demirdağ ve Çelikkanat, 2017: 429). 1990'lı yılların sonlarına doğru bu sektörün hızlı gelişimi ile hizmet kalitesinin öne çıkmasının bir sonucu olarak ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri de kalifiye işgücü eksikliğidir. Bu nedenle turizm ile ilgili verilen eğitimlerin uygulamaya yönelik programlar içeren eğitim uygulamaları olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Demirdağ ve Çelikkanat, 2017: 431). Çünkü turizm sektörünün içerdiği yoğun rekabet ortamında, rekabet üstünlüğü yakalayabilmek için öncelikle toplumun turizmin önemini kavraması ve bunun yanında turizme etkinlik ve anlam kazandıracak olan eğitilmiş ve nitelikli personelin istihdam edilmesi gerekmektedir (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 11).

Rekabetin yoğun olarak yaşandığı küresel turizm ortamında, standarda uygun ve kaliteli turistik mal ve hizmetler sunabilmek için hem genel olarak toplumun turizmin önemini kavraması, hem de yeterli sayıda nitelikli personel gerekli olmaktadır. Nitelikli personelin yetiştirilebilmesi ve turizme kazandırılması ise ancak kaliteli turizm eğitimi ile mümkündür (Olalı, 1983: 211). Turizm işletmelerinin kalifiye işgücü ihtiyacını karşılamaya yönelik işgücünü yetiştirmeyi amaçlayan ve turizm sektörünün geleceği açısından son derece önem taşıyan turizm eğitimi, bu eğitim verildiği tüm kurumlarda (ortaöğretim ve yükseköğretim denginde), pek çok öğrenci eğitim görmektedir. Kurum eğitimi yanında turizm işletmeleri bünyesinde zorunlu staj uygulamalarına da tabi tutulmakta, bu öğrencilerin staj dönemlerinde çeşitli sorunlarla karşılaştığı bilinmektedir (Pelit ve Güçer, 2006: 139).

Türkiye turizm sektörünün kalitesinin artırılması için ülkede kurumlar aracılığıyla verilen eğitimin yanında sektörün öğrenciler tarafından tanınmasına ve nitelikli personeller olarak yetişmesine olanak tanıyan staj programları yer almaktadır. Staj dönemi öğrencilerin genellikle sektörle ilk olarak buluştuğu bir dönem olarak eğitimin önemli bir adımıdır. Staj dönemi içerisinde gerçekleştirdikleri uygulamalardan edinecekleri mesleki bakış açıları, ileriki kariyer dönemlerinde bu mesleği icra edip etmeyecekleri konusunda, öğrencilere temel veri oluşturarak katkı sağlayacaktır (Olçay vd., 2017: 67, Ruhanen vd., 2013: 60; Renganathan, 2012: 180; Virolainen vd., 2011: 465; Pelit ve Güçer, 2006: 146).

Bu araştırmanın amacı seyahat acentalarında stajyer olarak çalışan personelden beklentilerin ortaya konulmasıdır. Araştırma seyahat acentası sahipleri ve yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucunda işletmede çalışan stajyerler hakkında bilgi toplamak ve bu bilgiler ile gelecekte stajyer çalıştıracak işletmelerin faydalanabileceği bir kaynak olarak görülebileceği için önemli bir yere sahip olacaktır. Aynı zamanda bu beklentiye bağlı olarak alanyazında bir kaynak niteliği oluşturması değerini ortaya koymaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Turizm faaliyetleri tamamlanırken tüketicilerin daha keyifli ve eğlenceli bir etkinlik gerçekleştirebilmesi için yetiştirilmiş olan nitelikli personel sayısı önemli bir değer olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de, 1990'lı yıllardan itibaren artan turizm faaliyetleri 2000'li yılların gelmesiyle hızlı bir değişim ve gelişim göstermiş (Üzümcü, 2015: 126) buna bağlı olarak da eğitilmiş personel ihtiyacı gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak için geliştirilen mesleki eğitim programları; çalışanların ihtiyaç duyduğu genel ve mesleki bilgileri içeren; bilgi, beceri, yeterlik, anlayış, tavır ve iş alışkanlığı geliştirmek için düzenlenmiş eğitim türleridir (Gürdoğan ve Atabey, 2015: 93, Ünlüönen vd., 2010: 147).

Bir tanıma göre staj; öğrenci, işveren ve eğitimciler arasında iş birliğini gerekli kılan iş odaklı eğitim tecrübesidir (Olçay vd., 2017: 66, Yiu ve Law, 2012: 379). Ayrıca staj, mesleki bilgiler edinen kişilerin, okulda edindikleri akademik bilgileri pratikte kullanabilme ve deneyebilme, diğer bir ifadeyle, edindikleri bilgileri yaparak-yaşayarak davranışa dönüştürme deneyimi biçiminde de tanımlanabilir (Gündoğan ve Atabey, 2015: 94).

Staj eğitimi, söz konusu mesleki eğitim programlarının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Staj deneyimi öğrencilere, iş arkadaşları ve üstleri ile iyi iletişim kurabilme, geliştirebilme, iş yaşamının getirdiği sorunları tanıma, bu sorunlarla başa çıkma, tüketiciyi tanıma ve onların neler beklediklerini gözleme ve onlarla nasıl sağlıklı iletişim kurulacağına ilişkin bilgileri kazandırmaktadır (Gürdoğan ve Atabey, 2015: 94). Staj programları, turizm öğrencilerinin eğitim gördükleri okulda kazandıkları teorik bilgileri uygulama fırsatı buldukları ve turizm sektörüyle tanışıp mezun olduktan sonra sektörde kalıp kalmama konusunda kararlarını vermelerinde etkili olan bir süreçtir (Akay vd., 2018: 219; Ruhanen vd., 2013: 60; Virolainen, 2011: 465; Emir vd., 2008: 276; Çetin, 2005: 154). Kurumlarda verilen teorik bilgiler ile pratik bilgilerin turizm işletmelerinde uyumlu hale gelmesi staj yoluyla gerçekleşmektedir (Çetin, 2005: 154). Mesleki yeterliliklerin artırılması staj sayesinde sağlanmaktadır (Zengin ve Kırmızı, 2017: 568; Seyitoğlu ve Yirik, 2014: 3; Akomaning vd., 2011: 576; Emir vd., 2010: 145). Ayrıca staj, öğrenciler için, kariyer devamlılığı konusunda, eğitimi gördükleri meslek ile ilgili olarak sektörde devam edip etmemenin belirlenmesinin önemli aşamalarından birisi olarak kabul edilmektedir (İnce ve Kendir, 2016: 16). Staj programı, öğrencilerin beklentileri, kişilikleri ve iş koşulları gibi kıyas yapabileceği imkânı sağlayarak öğrencilere de faydaları bulunmakta ve öğrencilere olduğu gibi işletme sahiplerine de çeşitli noktalarda katkılar sağlamaktadır (Ko, 2008: 2; Richardson, 2008: 25). Özellikle turizm işletmeleri açısından işgücüne anlık erişim imkânı sağlamaktadır (Olçay vd., 2017: 66; Seyitoğlu ve Yirik, 2014: 5; Yiu ve Law, 2012: 381; Alpert vd., 2009: 37; Stalcup, 2002: 53).

Yukarıda açıklananlardan sonra, turizm eğitiminin önemi ve stajyerlerin önemi dikkat çekici bir noktada olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan işletmelerin bakış açısıyla nasıl stajyer personellerle çalışmak istedikleri, stajyerler açısından nasıl eğitim ile daha gelişmiş bir halde staj eğitimine hazırlandıkları noktası anlaşılmalı ve bu duruma göre hareket edilerek düzenlemeler yapılması gerekliliği tekrar görülmektedir.

Konuya İlişkin Yapılmış Araştırmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde staj eğitimi farklı açılardan ele alan birçok çalışma olduğu görülmektedir. Farmaki (2018) staj deneyimlerinin kariyer niyetleri üzerindeki etkisi üzerine yaptığı çalışmada Stajın verimli tasarımı ve bilgi yönetimi ile ilgili hususların anlaşılmasına katkıda bulunan ve staj programlarının tasarımında dikkat edilmesi gereken unsurlar hakkında bilgiler vermiştir.

Akay vd., (2018) staj sürecinde karşılaşılan sorunlar üzerine yaptıkları çalışmada staj öncesi bilgilerin verilmesi, öğrencilerin staj sürecindeki uyum sorunları, hizmet içi eğitim almaları, rotasyon sonucu diğer bölümlerde çalışmaları, barınma imkânları, haftalık izinler, çalışanlar arası ilişkiler ve okulda verilen eğitimi uygulama imkânları gibi sorunlarla karşılaştığı tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin staj sorunlarını algılamaları ile demografik özelliklerine göre farklılıkla bulamamışlardır.

İnce ve Kendir (2016) turizm sektöründeki stajyerlerin kariyer beklentileri hakkında yaptıkları çalışmada, stajyer öğrencilerin; sektörün ücret ödemelerine, iş garantisine (çalışma süreleri), sektörde çalışmak için turizm eğitimi almanın gerekliliğine, turizmde çalışmanın toplumdaki saygınlığına, diğer sektörlerde çalışmaya göre daha yorucu olmadığına yönelik olumsuz algıya

sahip oldukları belirtmişlerdir. Bu bahsedilenlerin öğrencilerin sektörde geleceğe yönelik kariyer beklentilerine olumsuz etki yaptığını ortaya koymuşlardır.

Demirdağ vd., (2016) yaptıkları çalışmada eğitim seviyelerine göre iş tatmin düzeylerinin belirlenmesi ile ilgili yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin önlisans ve lisans öğrencilerine oranla tatmin oranları daha yüksek bulunmuş olup, gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Olca vd., (2017) otel sahip ve yöneticilerinin stajyer öğrenci performanslarına yönelik görüşleri hakkında yaptıkları çalışmada, otel sahip ve yöneticilerinin stajyer öğrencilerin performanslarına ilişkin görüşlerinin genellikle olumlu olduğu ve otel sahip ve yöneticilerinin görüşlerinin, eğitim düzeyleri ve mesleki turizm eğitimi alıp almamalarına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

Aslan, Çoban ve Çokal (2014) turizm öğrencilerinin staj deneyiminde algıladıkları motivasyonun Herzberg kuramına göre değerlendirilmesi ile ilgili çalışmada, Herzberg'in Çift Faktör Kuramında yer alan hijyen ve motivasyon faktörlerinin genel olarak stajyerler tarafından önemli bulunduğu görülmektedir. Sektörde çalışmak istemeyen öğrencilerin, devam etmek istememe nedenleri incelendiğinde ise etkili ilk üç faktörün hijyen faktörü (ücret artırma, yan ödemeler, teşvik primleri ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi çevresel faktörler) olduğu ortaya çıkmıştır.

Koç vd., (2014) staj yapan öğrencilerin görüşleri ile ilgili yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğunun staj sonrası turizm sektöründe çalışmak istemediklerini ortaya koymuşlardır.

Ruhanen vd., (2013) staj yapanların iş memnuniyetleri hakkında yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan stajyerlerin geleneksel yöntemlerden öte işe daha yaktın bir model ile sektörde içinde yer almak istediklerini ifade etmişlerdir.

Emir vd., (2008) staj uygulamasının stajyer öğrenciler için verimliliği konusunda yaptıkları araştırmada staj uygulamalarında karşılaşılan (her şey dahil sisteminden dolayı okulda öğrendiği bilgilerini tam uygulama imkanı bulamaması) güçlükler ile yanlış uygulamaların hem işletmeleri, hem de öğrencileri güç duruma soktuğunu ortaya koymuşlardır.

Yukarıda yapılan çalışmalardan da anlaşılacağı gibi stajyerler konusunda birçok konuya değinilmiş ve dikkat çekici sonuçlar elde edilmiştir. Bu bakımdan alanyazında yapılan çalışmaların katkısının yadsınamayacağı ortaya çıkmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışmada hazırlanan sorular nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseninde hazırlanmıştır. Bunun nedeni bu çalışmaların esas odak noktası ise farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunamayan olgulara odaklanılmasıdır (Büyüköztürk vd., 2015: 91; Güler vd., 2013: 41). Nitel araştırmacılar, örüntü, kategori ve temaları, tümevarımsal bir biçimde, elde edilen soyut bilgi birimleri şeklinde organize ederek, "aşağıdan yukarıya" doğru oluşturmaktadırlar. Bu tümevarımsal süreç, kapsamlı bir dizi tema oluşturuncaya dek, temalar ve veri tabaları arasında ileri ve geri çalışan bir araştırma süreci içerir. Ayrıca, bu süreçte ortaya çıkan temalar veya soyutlamalara şekil verebilmesi için, katılımcılarla etkileşimli bir işbirliği de içerebilir (Creswell, 2016: 45).

Bu çalışmada veri toplama aşamasında görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme nitel araştırmada temel veri toplama araçlarındandır ve sosyal bilimlerde en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir (Güler vd., 2013: 113). Görüşme yönteminin amacı, görüşülen kişinin sahip olduğu benzersiz bilgi veya yorumun alınmasıdır (Stake, 2010: 95). Yaygın olarak görüşmeler yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış olarak sınıflandırılabilir. Harrel ve Bradley (2009)'e göre yapılandırılmış görüşmeler, daha önceden belirlenmiş standardize soru setinden oluşan mülakatlardır. Yapılandırılmamış görüşmeler, genel bir alanda var olan bilgiyi açığa çıkarmak üzere yapılır ve önceden belirlenmiş bir soru seti yoktur. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ise, genel hatlarıyla yol haritasına sahiptir ancak cevaplayıcının ilgi ve bilgisine göre, bu genel çerçevede farklı sorular sorarak, konunun değişik boyutlarını ortaya çıkarmaya çalışır (Altunışık vd., 2007; Üzümcü, 2015). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bunun nedeni belli bir konu hakkında daha fazla elde edilebilir olanağı sağlamasıdır.

Nitel araştırmalar insanların yaşadıkları dünyayı ve nasıl algıladıkları ve nasıl yorumladıklarını analiz etmek için geliştirilen araştırma yaklaşımlarını adlandırmak üzere kullanılan genel bir tanımdır (Güler vd., 2013: 30). Nitel araştırmalarda örneklem belirlenirken temsil gücünden çok örneğin araştırma konusu ile olan ilgisi dikkate alınır. Bu tür araştırmalarda daha çok amaçlı örnekleme yöntemi kullanılır (İslamoğlu, 2009: 183). Bunun nedeni bir konu hakkında belli bir bilgi birikimine ve deneyime sahip kişilerden o araştırma hakkında faydalı bilgilerin toplanmasıdır. Bu çalışmada da amaçlı örnekleme yöntemlerinden elverişli durum örnekleme seçilmiştir (Güler vd., 2013: 93). Bu örnekleme yöntemi araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 113). Nitel araştırmanın doğası gereği, bu araştırma sonuçları genellenememekte, derinlemesine veriler sunmaktadır (Yaman vd., 2009: 95).

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Bu araştırma da Kuşadası'nda bulunan A grubu seyahat acentalarının sahipleri (sekiz adet) ve yöneticileri dört adet ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutularak ortaya konulmuştur. Araştırmanın veri kaynağını ise araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu yansıtabilecek bireyler oluşturmaktadır. Katılımcılar çalışmaya gönüllü olarak dâhil edilmiştir. Araştırma 06/07/2018-06/09/2018 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

Frekans analizi birim ve ögeleri sayısal, yüzdesele ve oransal bir tarzda görülme sıklığını ortaya koymaktır. Kategorisel analiz belli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, eğitim alanı ve çalışma yılı gibi belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasıdır (Özgan, 2013: 21). Bunun yanında içerik analizi kapsamında frekans ve yüzde analizleri ile bulgular önem sırasına konulmuş, ögelerin yoğunluğu ve önemi anlaşılmasına çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın amacı seyahat acentalarında stajyer olarak çalışan personelden beklentilerin ortaya konulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır. Araştırmanın uygulama kısmında Üzümcü (2015) ile Demir ve Demir (2014)'ün yaptığı çalışmalar dikkate alınarak yöneticiye sorulan sorular oluşturulmuştur.

- İşletmenize stajyer seçimini siz yapabilmekte misiniz? İşletmede çalışan stajyer eğitim gördüğü kurum tarafından seçim söz konusu olmaksızın mı gönderilmekte? Eğer kendiniz seçiyor iseniz hangi özelliklere dikkat ediyorsunuz?
- Stajyer istihdamına neden gereksinim duymaktasınız?
- Stajyer öğrencilerin eğitim aldığı kurum (lise, üniversite) sizin için önemli midir? Neden? Hangi kurumlardan (lise, üniversite) stajyer öğrenci istihdam etmeyi tercih edersiniz?
- İstihdam ettiğiniz stajyer öğrencilerde aradığınız nitelikler nelerdir?
- Stajyerlerden istediğiniz verimi alabiliyor musunuz? Stajyerlerden beklentileriniz nelerdir?
- Stajyerler ile yaşadığınız problemler nelerdir?
- Stajyerlerin okullarında almış oldukları teorik bilgiler yeterli oluyor mu? Eksiklikleri hangi yöndedir?
- Stajyerlerin işletmede çalıştıkları süre içerisinde müşteri ile yaşadıkları problemler nelerdir? Problem yaşadıkları durumlara örnekler verebilir misiniz?
- Stajyerlerin çalıştıkları süre içerisinde diğer personel ile yaşadıkları problemler nelerdir? Problem yaşadıkları durumlara örnekler verebilir misiniz?

BULGULAR

Araştırmaya katılan sekiz seyahat acentası sahibi ve dört yöneticinin demografik özellikleri öncelikle sunulmuş daha sonrasında ve bu kişilere yöneltilen sorular aşağıda tablolar halinde sırasıyla verilmiştir.

Demografik Bulgular

Araştırmaya katılanların demografik bilgilerini içeren bulgular Tablo 1. 'de gösterilmiştir.

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya katılanların çoğunluğunun 36-40 yaş arası, turizm alanında üniversite eğitimi almış, 11 yıl ve üzeri iş deneyimine sahip kadın ve erkek katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	N	%
Yaş		
30 ve altı	3	%25
31-35	5	%41,67
36-40	3	%25
46-50	1	%8,33
Cinsiyet		
Kadın	6	% 50
Erkek	6	% 50
Eğitim Durumu		
Lise	3	% 25
Üniversite	8	% 66.67
Lisansüstü	1	% 8.33
Eğitim Alanı		
Turizm	9	%75
Turizm Alan Dışı	3	% 25
Çalışma Yılı		
1-5	1	% 8.33
6-10	3	% 25
11 yıl ve üzeri	8	% 66.67

Görüşme Sorularından Elde Edilen Bulguları

Bu bölümde görüşme sorularından elde edilen bilgilerin tablolar halinde sunulması gerçekleştirilecektir. Bu bakımdan bazı tablolarda katılımcılarının tamamı veya bazı tablolarda tamamına yakını aynı fikirde olsa dahi bunları yorumlarla sunmak yerine tablo halinde sunmak seçilmiştir.

Tablo 2. Stajyer Öğrenci Seçim Süreci

Görüşler	N	%
Evet stajyer seçimini biz yapıyoruz. (önceden başvuru formu dolduranlar, okuldan tavsiye, turizm portalları ve ön görüşme sonucu)	11	%91.67
Stajyer kabul etmiyorum	1	%8.33

Tablo 2 incelendiğinde işletmelerde çalışan stajyerlerin seçimlerinin işletmeler tarafından yapıldığı (%91,67) ortaya konulmaktadır. Bunun yanında bir işletme (%8.33) stajyer personel kabul etmediğini belirtmiştir.

Tablo 3. Stajyer Gereksinimi Nedenleri

Görüşler	N	%
Stajyer gereksinimi nedenleri <ul style="list-style-type: none">Turizm sektöründeki sezon yoğunluğu nedeniyleİş öğrenmek isteyenlere destek amacıyla,Ulusal turizme faydalı olmak amacıyla,Gelecekte sıkıntı yaşamamak için kendi elemanlarımı yetiştirmek amacıyla,Turizm sektöründe bulunan personel eksikliği nedeniyle,Turizm sektörü içerisinde yer alan ofisimizin yoğun sezon içerisinde ofiste iş yapacak personel gerekliliği.	11	%91.67
Gerek duymuyorum	1	%8.33

Tablo 3 incelendiğinde, stajyer gereksinimi ile ilgili bilgilere bakıldığında birçok neden ortaya çıkmaktadır. Bir işletme yöneticisi/sahibi stajyer gereksinimi duymadığını belirtmiştir.

Tablo 4. Stajyer Öğrencilerin Eğitim Kurumu

Görüşler	N	%
Evet önemlidir (üniversite)	10	%83
Hayır önemli değildir (lise, üniversite)	2	%17

Tablo 4 incelendiğinde, stajyer öğrencilerin eğitim aldıkları kurum birçok (%83) yönetici için önemli bir durum olarak düşünülürken, çok az (%17) yönetici için önemli bir durum olarak görülmemektedir.

Tablo 5. Stajyer Öğrencide Aranılan Nitelikler

Görüşler	N	%
Takım çalışmasına uygunluk, dürüstlük, iş tecrübesi, güler yüzlü, hevesli, öğrenme arzusu olan, hızlı düşünüp karar verebilen, özgüvenli, kurallara uyabilme, motivasyon sahibi, dayanıklılık, bilgisayar programlarını bilmesi, iyi görünümü, girişken ve iş heyecanı olan.	12	% 100

Tablo 5 incelendiğinde, stajyerlerde aranılan nitelikler konusunda birçok yönetici aynı şeyleri söylemenin yanında beklentilerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Stajyer Öğrencilerden Beklenti -Verim

Görüşler	N	%
Evet istediğimiz verimi alabiliyoruz	3	%25
Hayır, istediğimiz verimi alamıyoruz Stajyerden beklentilerimiz; <ul style="list-style-type: none"> • İş yükü konusunda şikâyet etmemeleri • Kendilerine verilen işi takip etmeleri • Müşteriye anlatım yaparken heyecan yapmamaları (sakince sunum yapmaları) • İş konusunda tecrübesiz iseler söylemeleri • İş konusunda kendilerine verilen sorumluluklara sahip çıkmaları • İş konusunda pratik davranmaları • Müşteri ve diğer personele saygı çerçevesinde davranış sergilemeleri 	9	%75

Tablo 6 incelendiğinde, stajyer öğrencilerin işletme yöneticilerinin (%75) tarafından verimli bir personel olarak görülmediği, (%25) yönetici tarafından yeterli verimi aldıklarını söylemişlerdir.

Tablo 7. Stajyerler İle Yaşanan Problemler

Görüşler	N	%
Problem yaşıyoruz (çalışma saatleri, izinler, işe karşı duyarsızlaşma, işte kaçma, öğrenme çabaları eksik, düzenli çalışma isteksizlikleri, teorik bilgi var uygulama yok)	11	%91.67
Problem yaşamıyoruz	1	%8.33

Tablo 7 incelendiğinde, işletme yöneticilerinin (%91,67) işletmede stajyerler ile problem yaşadıklarını çok az bir kısmı (%8,33) stajyerler ile problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8. Teorik Bilgi Yeterliliği

Görüşler	N	%
Stajyerlerin almış oldukları teorik bilgiler kesinlikle yeterli değildir (yabancı dil, pratikle karşılaştıklarında sıkıntı, uygulama ve teori arasında farklılıkları anlamıyorlar, uygulama dersleri olmalı, sektör ve okul uyum içinde olmalı, iş bilgileri çok az)	12	%100

Tablo 8 incelendiği zaman tüm yöneticilere göre stajyerlere okullarda verilen bilgiler genelde teorik olduğu için yeterli olmuyor, dil bilgileri çok az ve teori ile uygulama dersleri birleştirilmeli ayrıca uygulama dersleri ağırlığı artırılmalı, sektör ve okul arasında daha iyi bir uyum olmalı.

Tablo 9. Stajyer- Müşteri Arasında Yaşanan Problemler

Görüşler	N	%
Evet, problemler yaşanıyor (yabancı dil, yanlış anlatım, heyecanlanma, yanlış bilgi verme, kendinden emin olmama, hızlı cevap verememe, hemen bir üstüne sorma, eksik bilgi verme)	9	%75
Hayır, problem yaşanmıyor. (müşteri ile karşı karşıya gelmiyor)	3	%25

Tablo 9 incelendiğinde stajyerler ile müşteriler arasında problem yaşanıp yaşanmadığını ve eğer yaşanıyor ise yaşanan problemlerin neler oldukları sorusuna (%75) yönetici genellikle problem yaşadıklarını, (%25), genellikle problem yaşanmadığını çünkü stajyerler ile müşterilerin bir araya getirilmediğini belirtmektedirler.

Tablo 10. Stajyer ve Diğer Personel Arasında Yaşanan Problemler

Görüşler	N	%
Evet yaşanıyor. (ast-üst kavramları, geç kalmalarından, verilen işi yapmamaları, zor işlerin onlara verildiği, iş bilgisi tartışıyor)	10	%83,33
Hayır yaşanmıyor	2	%16,67

Tablo 10 incelendiğinde yöneticilerin (%83,33) stajyerler ile gerçek personelin arasında problem yaşadığını, (%16,67) stajyerler ile diğer personel arasında problem yaşanmadığını belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma turizm sektörünün önemli bir parçası olan seyahat acenta sahipleri ve yöneticileri ile sürdürülmüştür. Seyahat acentası yöneticileri ile görüşmeler yapılırken daha önceden ve/veya şuan işletmesinde stajyer çalıştıranlar dikkate alınmış ve araştırma tamamlanmıştır. Seyahat acentası yöneticileri, *“stajyer seçimlerini kendilerinin özenle yaptıklarını belirtmişlerdir”*. Ayrıca stajyerlerin sezonun yoğun olduğu dönemlerde *“personel eksikliğinden, kalifiye elemanları sektöre hazırlamak için veya tecrübesiz elemanlara iş öğretme duygusu ile stajyer çalıştırdıklarını”* belirtmişlerdir. Bunların yanında stajyerde belli özelliklere *“takım çalışmasına uygunluk, dürüstlük, iş tecrübesi, güler yüzlü, hevesli”* önem verdiklerinin belirtmişlerdir.

Seyahat acentası yöneticileri, *stajyerler konusunda iyi eğitim almış, dürüst, verilen işi zamanında yapan ve yabancı dil bilgisi yüksek öğrenci* beklentileri olmaktadır. Bu bakımdan *staj yapan personelin işe devamlılığı* isteği seyahat acentası yöneticileri açısından önemli bir noktadır. Ayrıca seyahat acentası yöneticilerinin, stajyerler hakkında söyledikleri *“yabancı dil konusunda eksiklikleri”* stajyerler tarafından düzeltilmesi gereken eksikliklerden bir tanesidir.

Buradan da anlaşılmaktadır ki, seyahat acentası yöneticileri birçok beklentiler ile stajyer çalıştırmaktadırlar. Bu bağlamda eğitim kurumlarında verilen eğitimlerin bu yönlere bakılarak değiştirilmesi sektörün personel ihtiyacının aza inmesini sağlayacaktır.

Bunların yanında yapılan çalışmanın nitel bir çalışma deseninde oluşturulmuş olması her ne kadar belli konuda özel bilgilerin alınmasını sağlayan bir çalışma olmasının ötesinde niceliksel yapılan bir çalışmanın da ayrıca bazı faydalar sağlayacağı düşünülebilir. Stajyerle ile yapılan bir çalışma da kendileri hakkında sorulan ve yazılan bilgilerin kendileri tarafından nasıl algılandığı konusunda fayda sağlayacağı için bu tür bir çalışma da etkili olacaktır. Son olarak belirtilmelidir ki, stajyerler ve işletme yöneticilerinin bir arada buldukları paneller yapılması ile birçok problemin çözülmesi için faydalı bir araştırma ortaya konulacağı düşünülebilir. Sonuç olarak, seyahat acentası sahipleri ve yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler alanyazında hem yöneticiler hem de staj yapacak kişiler için bir kaynak oluşturacaktır.

Yöneticilere Öneriler

Seyahat acentası yöneticileri, stajyerler ile belli sıkıntıları yaşadıklarını, bunun yanında stajyerler ve müşteriler arasında veya diğer personel arasında da belli sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Seyahat acentası yöneticileri stajyer aldıkları kurumlardan da belli beklentileri olduğunu yapılan görüşmelerde belirtmişlerdir. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken noktalardan bir tanesi yöneticilerin genel olarak stajyerlerini kendi seçme istekleridir. Buradan da anlaşılacağı gibi eğer sektör içerisinde okullar ile yöneticiler arasındaki işbirliği okul döneminde başlayıp öğrencilerin okul bitirme zamanlarına kadar devam eder ise yöneticilerin eğitim kurumları ile ilişkileri artacak ve hem eğitim kurumları hem de işletmeler açısından daha iyi bir süreç yönetilebilecektir.

Araştırma sonucunda anlaşılabilen bir diğer nokta *“stajyerlere iş hakkında genel bilgilerin verilmesi (iş saatleri, işin niteliği, duyarlı çalışma)”* ile birlikte daha geniş anlamda çalışacakları zamanlarda kaç saat, hangi koşullarda ve nasıl çalışacakları konusunda net bilgiler verilmelidir. Bu yapılan ile birlikte stajyerlerin işe uyum süreçlerinin daha kolay, daha etkili yönetilmesi ve stajyerlere bu konuda özel bir yaklaşım sergilenmelidir.

Stajyer öğrenciler işletmeler için önemli bir eleman kaynağı olarak gösterilebilir. Çünkü maddi anlamda daha düşük maaş ile personel çalıştırma amacına uygun olan stajyerler ayrıca gelecekte ihtiyaç olan personel açığının giderilmesinde en etkili yoldur. Stajyerler ile yaşanan sıkıntıların

giderilmesi için okulların ve işletmelerin birlikte hareket ederek daha düzenli bir eğitim almalarını ayrıca pratik bilginin öneminin anlaşılmasını sağlayacaktır.

Eğitim kurumlarında staj yapacak öğrencilerin daha önceden işletmeler tarafından kendilerinden istenenler hakkında bilgilendirilme toplantıları yapılması staj yapacak öğrencilerle işletmelerin kariyer günlerinin dışında belli zamanlarda bir araya getirilerek tanışıp daha iyi personel seçebilme imkânları sağlanması daha faydalı bir yöntem olacaktır.

Araştırmacılara Öneriler

Gelecekte turizm sektöründe stajyerler konusunda yapılacak çalışmalar için söylenebileceklerin başında daha fazla işletme yöneticisi ile araştırma yapılması gelebilir. Ayrıca stajyerler ile yapılacak çalışmaların bir tek seyahat sektörü değil konaklama ve yiyecek-içecek sektörünü de içine alan çalışmalarla birleştirilerek yapılması verimli çalışmaların ortaya konmasını sağlayabilir. Niteliksel olarak yapılacak çalışmaların artması ile birlikte daha derinlemesine çalışmaların ortaya çıkabileceği söylenebilir.

Ayrıca stajyerler ile yapılacak araştırmalarda niteliksel araştırmalara yer verilmesi, günlük yöntemi ile stajyerlerin işletmelerde yaşadıklarının ortaya konulması veya gözlem yöntemi ile işletmelerde stajyerlerinin yaşadıklarının ortaya konulması bu konuda daha çeşitli verilerin elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

Eğitim Kurumlarına Öneriler

Yapılabilecek yeni düzenlemeler ile (özel sektör-kamu işbirliği yaratılması ile) özellikle meslek yüksek okulları ve meslek liselerinde staj ve eğitimin bir arada verilebileceği bir işletme mantığına geçilmesi daha kaliteli bir eğitim ve iş ortamının yaratılmasına fayda sağlayacaktır. Yıl boyunca hazırlanacak bir programın buna katkı sağlayacağı ortadadır.

Yöneticilerin görüşlerinden dikkat çeken noktalardan bir tanesi “stajyerlerin yabancı dil eksikliğidir” bu bakımdan yöneticilerin eğitim kurumlarına yapacakları talepler ile bu sürecin değiştirilmesi aşamasında hem sektör hem de eğitim kurumları açısından pozitif bir bakış açısına dönüleceği anlaşılmaktadır.

Ayrıca dikkat çekici bir nokta olarak okullardan alınan eğitimin “teorik eğitimin eksikliğini yöneticilerin hissetmesi” uygulamalı eğitime geçiş ile beraber veya sektör ve eğitim kurumlarının işbirliği ile daha başarılı bir uygulamalı-teorik bilgi artışı sağlanacağı anlaşılmaktadır.

Genel anlamda stajyer çalıştıran yöneticiler, personelin daha fazla yabancı dil bilgisinin olmasını ve bilgisayar kullanımı konusunda daha bilgili olmalarını istemektedir. Buna bağlı olarak okullarda verilen eğitimde yabancı dile ağırlık verilmesinin gerekliliği ve iletişim araçları konusunun da büyük öneme sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu düşünceler eşliğinde eğitim sisteminde (stajyerin daha etkili öğrenebilmesi için bilgisayara dersi ve yabancı dil dersi saatlerinin artırılması) gibi yenilikler yapılması işletmeler ve staj yapacak öğrenciler için güzel bir yaklaşım olacağı düşünülebilir.

KAYNAKÇA

Aslan, Z., Çoban G. ve Çokal, Z. (2014). Turizm öğrencilerinin staj deneyiminde algıladıkları motivasyonun Herzberg Kuramı'na göre değerlendirilmesi: Nevşehir Hacı Bektaş Veli

Üniversitesi Turizm Fakültesi örneği. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(2014 Güz): 164-188.

Akay, B., Uslu, A. ve Sancar, F. M. (2018). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj döneminde yaşadıkları sorunlar: Lisans ve ortaöğretim turizm öğrencileri örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8: 213-236.

Akomaning, E., Voogt, J. M. and Pieters, J. M. (2011). Internship in vocational education and training: Stakeholders' perceptions of its organisation. *Journal of Vocational Education and Training*, 63(4): 575-592.

Alpert, F., Heaney, J. G. and Kuhn, K. A. L. (2009). Internships in marketing: Goals, structures and assessment- student, company and academic perspectives. *Australasian Journal Marketing*, 17: 36-45.

Altunışık R., Coşkun R., Bayraktaroğlu S. ve Yıldırım E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri-SPSS Uygulamalı*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Geliştirilmiş 19. Baskı)*. Ankara: Pagem akademi yayınları.

Creswell, J. W. (2016). Nitel Çalışma Tasarımı. M. Bütün, ve S. B. Demir içinde, *Nitel Araştırma Yöntemleri* (A. Budak, ve İ. Budak, Çev., Cilt 3, s. 42-68. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çetin, Ş. (2005). Öğrenci stajlarında yararlanılan dersler üzerine ampirik bir değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu örneği, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16 (2): 153-16.

Demir, M. ve Demir, Ş. Ş. (2014). Turizm işletmelerinde yöneticilerin mesleki staj ve stajyerleri değerlendirmesi. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6: 18-33.

Demirdağ, A. Ş. ve Çelikkanat, N. (2017) Ortaöğretim düzeyindeki turizm öğrencilerinin stajlardan sağladığı iş tatmin ve kariyer beklentilerine muhtemel etkiler. *International Journal of Social Science*, 6: 429-441.

Demirdağ, A. Ş., Kamber, S. S. ve Aydın İ. (2016). Turizm sektöründe staj yapmış turizm öğrencilerinin eğitim seviyelerine göre iş tatmin düzeylerinin karşılaştırılması. *3rd International Congress on Social Sciences, China to Adriatic*: 36-53.

Denzin, N. K. and Lincoln, S. Y. (2008). Strategies of Qualitative Inquiry, *Handbook of Qualitative Research, (3rd Edition)*. United Kingdom: Sage Publications.

Emir, O., Arslan, S., Kılıçkaya ve Ş. (2008). Turizm işletmeciliği ve otelcilik programı öğrencilerinin staj uygulamaları hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi* 2 (10): 273-291.

Emir, O. , Pelit, E. ve Arslan, S. (2010). Turizm alanında önlisans eğitimi alan öğrencilerin staj öncesi ve sonrası görüşlerinin karşılaştırılması(Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33): 141-165.

Eren, D., Özgül ve Kaygısız, Ç. (2013). "Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin belirlenmesi: Nevşehir Üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35: 15-27.

Farmaki, A. (2018). Tourism and hospitality internships: A prologue to career intentions? *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 23: 50-58.

- Güzel, F. Ö., Türker, A. ve Şahin, İ. (2014). Profesyonel turist rehberlerinin algıladıkları mesleki engelleri belirlemeye yönelik bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 2 (2014): 173-190.
- Gürdoğan, A. ve Atabey, S. (2015). Öğrencilerin meslek stajından memnuniyet düzeylerinin kariyer hedeflerine etkisi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1 (4): 90-113
- İnce, C. ve Kendir, H. (2016). Turizm öğrencilerinin kariyer beklentilerine yönelik düşünceleri: Stajyer öğrenciler örneği. *International Journal of Academic Value Studies*, 2 (3): 13-23.
- İslamoğlu, H. (2009). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. İzmit: Beta Yayınları.
- Güler, A., Halıçoğlu, B. M. ve Taşğın S. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Harrell, M. C. and Bradley, M. A. (2009). *Data collection methods. Semi-structured interviews and focus groups*. Rand National Defense Research Inst, Santa Monica, CA.
- Hsu, M. (2012). A study of internship attitude, subjective norm, perceived behavioral control, and career planning of hospitality vocational college students. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 11(1): 5-11.
- Ko, W. H. (2008). Training, satisfaction with internship programs, and confidence about future careers among hospitality students: A case study of universities in Taiwan. *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 7(4): 1-15.
- Koç, E., Yumuşak, S., Ulukoy, M., Kılıç, R. and Toptaş, A. (2014). Are internship programs encouraging or discouraging? A viewpoint of tourism and hospitality students in Turkey. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education. Volume:15: 135-142.*
- Olalı, H. (1983). Dış Tanıtım ve Turizm, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Olçay, A., Çıkmaz, E., Yakup Kemal Özekici, K. Y. ve İnce, E. (2017). Otel sahip ve yöneticilerinin stajyer öğrencilerin performanslarına ilişkin değerlendirmeleri: Gaziantep örneği. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 2(1): 65 – 85.
- Olçay, A., Yıldırım, İ. ve Sürme, M. (2015). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj eğitimi hakkında görüşleri: Gaziantep ili örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 5(3): 324-333.
- Özgan, H. (2013). Stajyer öğretmenlerin sosyalleşme sürecinde okul yöneticilerinden beklentileri. *Eğitim ve Bilim*, 38(168): 17-29.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Turizm alanında öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin turizm işletmelerinde yaptıkları stajları değerlendirmeleri üzerine bir araştırma, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1): 139-164.
- Renganathan, S., Abdulkarim, Z. A. and Li, C. S. (2012). Students' perception of industrial internship programme. *Education + Training*, 54(2/3): 180-191.
- Richardson, S. (2008). Undergraduate tourism and hospitality student attitudes toward a career in the industry: A preliminary investigation, *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 8(1): 23-46.
- Ruhanen, L., Robinson, R., and Breakey, N. (2013). A tourism immersion internship: Student expectations, experiences and satisfaction, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 13: 60-69.

- Seyitoğlu, F. and Yirik, S. (2014). Internship satisfaction of students of hospitality and impact of internship on the professional development and industrial perception. *Asia Pacific Journal of Tourism Research, 20 (1): 1-17.*
- Stake, R. E. (2010). *Qualitative Research: Studying How Things Work.* New York: Guilford Press.
- Stalcup, L. (2002). Internships from the Hospitality Employer's point of view: A study of factors influencing hiring decisions, *Journal of Hospitality and Tourism Education, 14(1): 53-56.*
- Ünlüöner, K. ve Boylu, Y. (2005). Türkiye'de yükseköğrenim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (3): 11-32.*
- Ünlüöner, K., Temizkan, R. ve Gharamaleki, M. R. E. (2010). Turizm, işletmeciliği öğretmenlik programlarının öğrenci beklentileri ve algılamaları açısından karşılaştırılması, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2: 144-159.*
- Üzümcü, P. T. (2015). Otel yöneticilerinin turizm eğitime yönelik algıları: Kocaeli ili otel yöneticileri üzerinde bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (30): 123-150.*
- Virolainen, M. H., Stenstörn, M. L. and Kantola, M. (2011). The view of employers on internships as a means of learning from work experience in higher education, *Journal of Vocational Education and Training, 63(3): 465-484.*
- Yaman, E., Mermer, Ç. E. ve Mutlugil, Ş. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin etik davranışlara ilişkin görüşleri: Nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi, 7(17): 93-108.*
- Yiu, M. and Law, R. (2012). A review of hospitality internship: Different perspectives of students, employers, and educators, *Journal of Teaching in Travel and Tourism, 12(4): 377-402.*
- Zengin, B. ve Kırmızı, A. (2017). Turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama eğitiminde karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerileri: Gazi Üniversitesi örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(48/Haziran 2017): 564-582.*